

М. РИЛЬСЬКИЙ
ГОМІН
ВІДГОМІН

ДЕРЖАВНЕ
ВИДАВНИЦТВО
УКРАЇНИ

ГОМІН І ВІДГОМІН

М. РИЛЬСЬКИЙ

ГОМІН І ВІДГОМІН

САД СЕРЕД ПУСТЕЛІ

ДЕРЖАВНЕ ВИДАВНИЦТВО
УКРАЇНИ
1929

Бібліографічний опис цього видання
включено в Літопису Українського
Друку, «Нартковому репертуарі»
та в інших покажчиках Української
Нижньої Палати

ТОМІН І ВІДТОМІН

САД СЕРЕД ПУСТЕЛІ

Укрголовліт № 2908 (195),
Держтрест «Київ - Друк»,
1-ша фото-літо-друк.
З. № 1556—3000.

Я пам'ятник собі поставив нетривалий—
Не з міді гордої, не з мармурових брил.
Скупі слова мої, що на папері стали,
Укриє завтра пил.

Ні сили віщої не дарувала доля,
Ні слави славної мені не прирекла,
І час мене змете, як сохле листя з поля,
Мов крихти зо стола.

І я забудуся, і може лиш випадком
Хтось, розглядаючи старих книжок сміття,
Незацікавленим напам'яне нащадкам
Мале моє життя.

І скаже: жив; писав; приймав хвали й образи;
А втім, ніколи нам не бракне диваків...
...Та що, коли додасть: зате в життю ні разу
Неправді не служив!

Не надивився, ні! я на сади рожеві,
Криниці юности убогим корячком
До дна не вичерпав...

Горять хмарки квітневі,
Дугастим угорі сіяючи мостом.

О, перекинь моста, моя немудра пісне,
До радощів людських і до людських
зусиль.

Хай сонцем ранішнім мій тихий вечір
блисне,

Хай людям принесе це слово благовісне
Журбу зцілющую і животворний біль!

Цілий день не втихала робота,
Віяв вітер і сонце пекло,—
І німотне смеркання в ворота
Наче гість дорогий увійшло.

Вогкий гній розкидали по полю,
Гноєм пахнуть і руки, й вилка,
Ноги терпнуть і мліють од болю.
Голова мов залізо тяжка.

Як байдужий, старий літописець,
Сам холодний, безсилий давно,
Людські сни переписує місяць
На широких небес полотно.

...Пролог, не епілог...

Франко.

Так, ми пролог. У вас і королі,
І шибениці, і церкви, й картини,
А ми—лиш проба першої людини,
Нас тільки вчора зліплено з землі.

Ми ще ніколи не були собою,
Не підіймали стяга на морях
Ні по чужих, невиданих краях,
Де квіти квітнуть барвою новою.

Ми без'язики, безіменні, ми—
Німа вода холодного свічада,
Слизький туман. Ми привидів громада,
Що непомітно ходить між людьми.

І раптом—кров у жилах закипіла,
Пройшло по тілу радісне тепло,
І творча думка осяяла чоло
І морок бідний дивно оживила.

) 10 (

Народи й царства! Днів і поколінь
Моря дзвінкі! Дивуйтесь немогутнім:
У давнім ваше, наше—у майбутнім!
Для вас земля, а наша—далечинь!

19 лютого 1927 року.

) 11 (

Пробіг автомобіль, і синя хмарка диму
За ним розвіялась. А там, у даліні
Де стигнуть дерева однаково-ставні,
Трамвай трамваєві одгукується в риму.

Покинувши красу невловну і незриму,
Звертаю знову я на вулиці земні,
З людьми вітаюся—і весело мені,
Що з ними я і хрест, і свій вінок нестиму.

Ми разом будемо змагатися і йти,
Копати золото, розводити мости,
Серед пустелі сад насаджувать зелений,—

І легко буде нам розвіяться в нівець,
Як гасло принесуть останнє про кінець
Руками нашими збудовані антени.

Епоху, де б душею відпочить,
З нас кожен має право вибирати.
Найдемо тут до вибору багато
Народів, царств, богів, людей, століть.

Готичний присмерк, еллінську блакить,
Легенд біблійних мідь, вісон і злато—
Все можемо на полотні віддати
Чи на папір слухняний перелить.

Але любить чи не любити те,
Що вколо нас і в нас самих росте,
Що творить нас, що творимо самі ми,—

Лише сліпець, що замість крові в нім
Тече чорнило струмнем неживим,
Тривожиться питаннями такими.

ІЗ АБЕТКИ

Погляньте: ось житло трудящої людини.
Оздоб немає тут. Прозорий дух ялини,
Та з тирси пил тонкий, та гемблі при стіні.
Співають тут весь день фуганки голосні
І стружки золоті звиваються й зміяються...
Девіз немудрий свій тут написала праця—
Нехай вибагливий не подивує гість:
Хто робить, той і їсть.

*Пам'яті мудрого коваля
Якова Франка*

Не пробуй з ковалем у кузні розмовлять,
Як молоток його з ковадлом у розмові:
Одна за одною іскринки пурпурові
Замісто дотепів у темряві летять.

Любуй з управної, умілої руки:
Немов би грається, лиш надулися жили—
І раптом бачиш ти: з розпеченої брили
Підкова родиться або топір дзвінкий.

Та як суворий міх дихання притаїть,
Як прийде жданий час веселого спочинку,—
Неначе в темряві за іскрою іскринка,
За жартом чуваним нечуваний летить.

Піднялися крила
Сонних вітряків,
І черешню білу
Вітер розбудив,

І війнув на книги,
Розметав листи...
Серце! Ти не з криги?
Не з заліза ти?

29 квітня 1926 р.

Волохатий, фіолетовий,
Сон і справді ніби снить...
Ні, сьогодні не знайдете ви,
Чим би серце засмутить.

Не чіпляйтеся з розмовою,
От співати—інша річ...
Вже запоною шовковою
Колихнула тепла ніч.

Вже й черемха розпускається—
Хоч банальна, а така,
Що безсило опускається
І в деструктора рука.

Довгі тіні між деревами,
Наче повів синіх крил,—
І вітрилами рожевими
Зацвітає небосхил.

ГРОЗА НАДХОДИТЬ

(Заспокоюючи цуцика, що злякався грому)

Тяжке, натомлене повітря
Лягло й не дише, ніби звір,
У серце влучений. Не вір
Його затаєності хитрій!

Ти чув (розказують старі
Мисливі): іноді лисиця,
Неначе мертва, притаїться,—
Лише нагнися і бери!

Але момент—і між кущами
Широкий хвіст, немов вахляр,
Розсипле червоनावий жар—
І зникне геть. Отак то само

Сьогодні тиша залягла,
Щоб раптом блиснуть—і прорвати

) 22 (

Німого неба темні ґрати
Огнем зміястого крила.

Поет-мисливий все це знає,
Його не обманити, ні!..—
Він просто в серце тишині
Стілою-піснею влучає!

18 травня 1927 р.

) 23 (

Струмистий чорний шовк, лукаво-ніжний стан
І погляд з-за плеча зумисно-випадковий,
І переламані як блискавиця брови
Чарують пещених і ситих городян.

Один обчислює: а скільки б то червінців
Могло це обійтись? Знов інший погляда
Нахабно. А вона, припудрено-бліда,
Прийма однаково чужинців і злочинців.

Хай про кохання там міркують мудреці,
Нехай на неї хтось і сіє, і збирає,—
Про це їй байдуже. Як полум'я, палає
Вахляр цяцькований в цяцькованій руці

ВЕЧІР НАПРОВЕСНІ

Весна за прядкою, мов скромна Маргарита,
Схилила стан гнучкий і пісеньки співа.
Проста мелодія, знайомі всім слова,
По-старосвітському одежа вбога зшита.

Він—лицар. На мечі ясного самоцвіта
Сіє крапелька і грає, як жива,—
І журно клониться білява голова,
Вузькою стрічкою намарне оповита.

Смеркає. Ще свого не одзвонив дзвонар,
А вже несміливий на майдані лихтар
Гойднувся—і застиг дитячою сльозою.

Ченці, понурившись, як тіні перейдуть,
Проїдуть вершники... Нікому не почуть
Ні прядки бідної, ні пісеньки сумної!

14 березня 1927 р.

Мені здається: завтра буде сонце,
І візники, збираючися в місто,
Стрічки у гриви коням заплетуть.

Мені здається: завтра усміхнеться,
Поквапно ідучи до Соробкопу
Моя сусідка...

— Ну, і що ж по тім?

— Нічого. Я зовсім не мав на оці
Вас дивувать.

Узавтра буде сонце.

5 березня 1927 року.

Всім пахощам Аравії не змити
Того, що пробриніло раним-рано,
Що процвіло музикою в душі...
Холодний вітре, бий у мерзлі вікна,
Скигліть, тополі, плачте, мокрі верби,—
А я пливу блакитною рікою,
І лебединий ключ понадо мною,
Як парусами, крилами дзвенить.

Всім палякам Аляві не зміни
Того, що подобалося раніше
Що пронаміло мужикою а дучи...
Холодний м'ясо бні у мезалі нікна
Сквітліть, товсті, плакати, мокоі вербні
А в лавіну бавітніною рікою
І робітний матор дивило жвор,
Що прорухами вимовили дзвеніть

1 27 1

ДАЛЕКІ БЕРЕГИ

КІНЬ

Носив я лицаря на бойовім сідлі.
Було, як у похід барони й королі
Герольдам повелять васалів іскликати,
Я з радості гризу у стайні ржаві ґрати
І жовтий кидаю у жолобі ячмінь.
І от ведуть мене. Співає далечінь,
І сонце виграє, як золото корони...
Під пишним пурпуром хвилястої попони
Стою і землю б'ю гарячим копитом
І жду хазяїна. Уже його шолом
Горить на ганку. Пси йому об ноги трут'ся
І в жінки вірної покірні сльози ллють'ся.
Пора! В стремено став і скочив на сідло.
І силою мене чудною понесло
Туди, де ржання труб і співи стріл жагучих,
Де б'ються лицарі у панцерах блискучих,
Де зброя брязкає, де море корогов,

Де так принадливо лоскоче ніздрі кров.
Лечу я, злившись з бойцем в єдине тіло,
І навіть не здригнусь, як ноги придушили
І затоптали в пил, неначе гробака,
Необережного, смішного бідака,
Що йшов, хитаючись, немов вина напився,
Чи з праці рабської ганебно натомився.

А в дні, коли війна, як вітер весняний,
Стихала в далечі до нової війни
І в пущах шелестів осінній шум шовковий,
Збирались лицарі на герці і на влови.
Як весело було широкими грудьми
Повітря краяти! І як слухняно ми,
Залізом гнuzдані, убрані в золото коні,
Корилися вузькій, безжалісній долоні,
Що вмiла іноді, у перемоги час,
Недбалим приторком нагородити нас
За службу вірною, за піт і за хрипіння.
Як гордо мчали ми через рови й каміння
Услід за соколом, що, впавши на траву,
Живими кігтями впивався в плоть живу,
Як пробивалися між плетевом гіллястим
За ланню бистрою, за кабаном ікластим!
Звірячі і людські ревіли голоси,
На шкурі вепровій чiплялись люті пси

І кучерявий мох крiвлею червонили
І мертві падали...

А дерева стелили
Багряні килими й убруси золоті,
Бенкет готуючи для тих, кому в житті
Усі здаються дні бенкетом пурпуровим,—
І рiг віщав тріумф розбудженим дiбровам.
Які далекі дні! Примарний сон який!
Проте, і досі я поранок той ясний
Не раз пригадую, коли свого пана
В-останнє я носив...

Ми вирушили зрана
Тропити звірину. Блискуче коло дам,
Одваги й пильности додаючи ловцям,
Всіма веселими процвітанє цвітами,
Стояло на горбі, лямованім кущами,
Що ніжно їх повив густий та темний хміль.
Як на долоні, все виднілося відтіл.

Рожевий день палав, гули на квітах бджоли,
Пташки сміялися—і наче ще ніколи
Так легко по ярах зелених я не мчав.
Я волю панову іще раніше знав,
Ніж він торкав мене дзвінкою острогою,
Чи стишував ходу навиклою рукою,
Чи владно шепотів: „як вітер той, неси!“

Нараз, коли здаля озвались перші пси,
Він зупинив мене—і нагло затремтів я,
І все потьмарилось: струнких ялин верхів'я,
І квіти зрошені, і далечінь лугів,
І сині небеса. Тяжкий і лютий гнів,
Мого володаря вкусив, як та гадюка.
Хто завинив йому, кому судилась мука,
За що судилася,—не відав я й не знав,
Але той гнів мене отрутою сповняв,
Хоч ані слова пан, ні слова не промовив.
І раптом він гукнув:

— „У пушу, що для вловів
Усім заказана, oprіч моїх гостей,
Хто смів закрастися? Псарі! Пахолки! Гей,
Беріть навперейми!“

І остроги сталеві
Вп'ялися у боки мені, його коневі,
Слузі незрадному...

.....
Я мчав через яри,
Летів узгір'ями...

.....
Похилий і старий,
У дрантя вдягнений, кощавою рукою
Обличчя захищав—і пригортав другою

Дівчатко злякане зацькований бідар.
Уже тяжкий йому чоло розсік удар,
Та грізний пан хотів скарать іще свавільця.
„Як, у моїм гаю на птицю ставить сільця!
А диб ніколи ти, старий, не куштував?“
І враз він дівчинку шалено одірвав
Од діда кволого, аж хриплячи з нестями,
І крикнув: „Коню мій! Ану бо копитами
Стопчи маленьке це шкодливе гаденя!“
Ех, пане! Дарма ти ввіряеш на коня,
Що землю б'є сиру в коліно під собою,
Удила піною кривавлячи густою!
Даремно дався ти нестриманій злобі!
Ех, пане! Плакати хтось буде по тобі!..

Не знаю, що було. Не вмю розказати,
Чому, зірвавшись, мов вихор той крилатий,
Поміж бескети я збезумівши помчав...
Та же не раз колись я плоть живу топтав,
Не раз у натовпі прорізував людському
Жорстоку путь собі і панові своєму!
А тут... Бліде дівча... Очей німа блакить
І крик заглушений... О, й досі ще стоїть
Той крик мені в ушах!..

.....
Байраками, тернами

Я ніс господаря. Іздалеки за нами
Щось бігло—кликав хтось—хтось марно
доганяв—

Дзвеніли копити...

... А! Ти упав! Упав!—

І кістка хряснула під гнівною ногою...
Ех, пане! Буде хтось ридати за тобою!..

.....
Я втік. Ніколи вже не бачити мені,
Як тішать лицарів турніри голосні,
Ніколи у бою неситих не носити.
Навчився з ралом я покірливо ходити
І з трудівницьких рук достиглий їм ячмінь.
Коли ж господаря питають, що за кінь
До нього приблудивсь, і як, і відкіля він,—
Я мислю: лиш тепер і хвален я, і славен—
І ржу тихесенько. А дівчинка струнка
Щебече: „Він мене до себе підпуска.
Він добрий!“ І води з криниці набирає,
І напува мене, і ніжними взиває
Мене іменнями, і насипа вівса,—
І грає золотом густа її коса.

ПОСУХА

1

Бліда й кощава, йде вона в полях.
Одежу сірий покриває порох,
І серп тупий в худих її руках.

2

Жовтіє, никне хліб на косогорох,
Потрісканих, як руки бідака,
І сплять долини в снах турботно-хорих.

3

Не залунає голосна й дзвінка
Крізь роси пісня радісних зажинок:
Лиш бур'яни, колючки будяка,

4

Смертельну блідість неживих стеблинок
Зустріне в полі вбогий хлібороб.
Знов з голодом нерівний поєдинок,

Знов криє чорне галиччя жалоб
Країну, де пшениця б золотилась,
Де все життя як пишній крин цвіло б.

Ти чуда ждеш? Ідеш співать на крилос,
Мій рідний брате? Йдеш у монастир,
Де вкриті мохом прадіди молились?

Але даремно в небо зводиш зір:
Воно мовчить, розпечене й порожне,
А з надр землі встає стоглавий звір.

Не порятують молитви побожні,
Ані свічки, що топлять ярий віск,
Ні марні сльози й вигуки тривожні!

Дивлюсь на вас, на кошиний тиск
Петрів, Грицьків, Палажок і Марійок,—
І серце палить думка, ніби приск:

А хто ж то поле дряпає абияк,
Як дряпали у віці кам'янім
Хто кличе знахарів і чародійок?

Та чи ж докором зайвим і дрібним
Розвіять сон, що ним століття спали?
О, слів би тут, які б мов жданий грім
Завісу неба навіпіл розірвали!

ДОН ЖУАН

Гарячим вітром тьмяна дише ніч.
О, як вона уміє пригортати,
Пекти уста бажаннями чудними
І в черстві груди сивого ченця
Наточувать солодкої трутизни!

На цвинтарі безлюддя й супокій,
Німує мертвий камінь над мерцями,
І тільки часом тіні пробіжать,
І тільки часом голос перелине
І в темряві розтане наче тінь.

О, бережись, побожна донна Анно!
Підстереже, впаде тобі до ніг,
Укриє їх гарячими сльозами
І поцілунками... Він, ворог твій,
Украв твій спокій—украде і душу
І понесе з лукавим лихтарем
На темний бенкет радощів безумних.

Він украде...

А ти ж хіба не хочеш
Украденою бути? Ти вві сні,
В тонкому сні ночей своїх безсилах
Не зустрічала уст його легких
І дужих рук, одважних і гріховних?
Хіба не знаєш ти, що проминуть
Тяжкі століття, цвинтар заросте,
Розсиплеться статуя Командора,—
А той, хто небу кинув рукавичку,
Проклятий грішник, вічний бунтівник,
Чиї слова, як оси злі, що в'ються
Над помаранчовим зрадливим цвітом,
Вились над лицемірною землею,—
Повік-віків не щезне і не згине,
Що завжди буде надити серця
І книжний порох вихрем підіймати
Галантний і одважний дон Жуан?

ПОЧАТОК ЛЕГЕНДИ

Був вечір. Зорі тихо оживали,
Немов троянди в голубому склі,—
І непримітно для очей зникали
Ласкаві, теплі обриси землі.

Замаяли великі і малі
Вітрила в морі. Пролетіли птиці
В напівпрозорій та м'якій імлі,
Коли життя не бачиться, а сниться,—

І щезло все. Всі межі, всі границі
Розтали. І тоді сказав юнак
До дівчини: вже море не таїться—
Ми з ним свої. Тепер нас ані ляк,

Ні голод не зупинить. Будем так
Пливти вперед, допоки будуть весла
Нам слугувати. Цілі і признак
Не треба нам. Аби лиш хвиля несла...

ПРОЛОГ ДО СТАРОВИННОЇ ДРАМИ

Заля. Публіка. Пролог перед завісою

Пролог

Прошу в той час, коли запона тьмяна
Підійметься угору і відкриє
Вам незнайомий, хоч відомий край,
Шановних кавалерів припинити
Дотепні жарти. Панночок прошу
Тихіше гризти ласотки солодкі
І навіть—хоч не знаю, чи можливо,—
Про туалети подруг міркувати
Не надто голосно.

Голоси з публіки

- Що він верзе?
- Диви! Достоту журавель танцює
Перед журавкою! Ото Пролог!
- Жени його мітлюю!
- Хай повернуть

Нам гроші за квитки! Ми не на те
Сюди прийшли, щоб слухать цю почвару!

Пролог

(не міняючи тону)

Пливуть вітри з верхів'я на верхів'я
І по долинах веслами плюскочуть,
Розкинувся, як невід золотий,
Широкий світ любови і страждання...

Голоси

— Чували вже.

— І щоразу те саме!

— Влучай у пику! Що, смачне?

Пролог

Цвіте

Щороку терен, пахне медуниця,
І щовесни паруються пташки...

Голоси

— (чоловічий)—Ви чули, Катерино? Треба
взяць

Це до уваги: та ж тепер весна...

— (жіночий)—Облиште. Нащо сіли ви так
близько?

Де віяло моє?

— (чоловічий)—Де ваше серце?

) 44 (

Пролог

Та тільки (вибачайте на цім слові)
Лиш дурневі здається, що ті самі
Цвітуть квітки, і що те саме небо
На землю плеще голубе вино!..

П'яний голос

Ти міг би про вино й не говорити,
Ти, йолопе! Вже я на тому знаюсь...

Директор

(із-за завіси)

Кінчай, Мартине! Публіка бажає
Початку дії...

Голоси

Ага-га! Го-го!

Пролог

І перед вашим оком перейде,
Коли, звичайно, вмієте дивитись...
(Його стягає кілька рішучих глядачів за
фалди. Пер Гренгуар чи хтось до його
подібний — бож написав, очевидно, хтось
трагедію, що її мають ставити—словом,
Автор смутно каже до сусіда: „він не
так читав“. Сусід, співчуваючи його сум-
ному голосові, хоч і не догадуючись, що

) 45 (

це Автор п'єси, простягає йому свою
тавлинку. Автор—мусимо признатись—
берей нюхає. В той саме мент, як Автор
чхнув, завіса підіймається).

ГЛАВА З ПОЕМИ „САШКО“¹

1

О, Цезарі й Наполеони,
Убивці в лаврових вінках!
В минулім ваша пам'ять тоне
І розвивається в віках,—
І тільки Фавстова реторта
Не розіб'ється, не впаде,
І людський рід од бога й чорта
У лазуровий степ веде,

І тільки той, що украде
Не раз іще огонь небесний,
Огнем ідей єдна людей
І вмере—і встане—і воскресне.
І тільки сила дружніх рук—
Сашки, і Ганси, і Цень-Цані—

¹ До поеми не увійшла з мотивів композиційних.

Авт.

Веде нас од хвилинних мук
За пишні, віковічні грані.

На зміну славленим—незнані:
На зміну шпадам молотки.
З нас кожен—крапля в океані,
Ми всі—як океан дзвінкий.

2

Я знаю: кожен—світ окремий,
І ці світи—вони святі,
Але ми їх не раз несемо,
Як жертви схованій меті.

Дзвенить же, струни золоті
(Це мій епітет найчастіший),
Тому, хто в бідному житті
Рядків співучих не напише,
Хто знає вбогий свій верстат,
Живе, ненавидить, скрегоче,
Хто слово радісне: мій брат
Пускать по вітрові не хоче.

Прости, вселюдськості пророче
(На жаль, ти й досі не прийшов),
Що я співаю так охоче
Про звичайнісіньку любов,

) 48 (

Про гнів, про гній, про передмістя,
Про нехимерну гру хлоп'ят,
Про те, як мрії променисті
Ламали перепони грат.

) 49 (

ШОРСТКІ СЛОВА

Суворих слів, холодних і шорстких,
Перебираю низку, ніби чотки,
І одкидаю твердо з-поміж них
Усе легке, все ніжне і солодке.

Не треба сліз і не потрібен сміх,—
Лише удар, разючий та короткий,
Що опече безжально, як батіг,
І, мов стріла, пронизе серце кротке.

Зірву зо стін малюнки і квітки,
Дешеву розметаю позолоту,
Щоб вийшов день високий і стрункий,
Як каменяр виходить на роботу,

Щоб жест руки, розмірено-скупий,
Валив каміння і ламав стовпи.

1927 р.

Десь мідний марш розтяв далечину
Надвоє. Мертві лихтарі воскресли.
Чиюсь німу завітчану труну
Замерзлими дорогами понесли.

— По чому фунт?

— Дозвольте прикурить!

— Мужчино, вам не скучно тут самому?

... А твердих звуків почорніла мідь
Іде, як сходи в безвість невідому.

— Більше перцю в слово, більше перцю!
Піднебіння загрубіло в нас.
Що вже нам Горацій чи Проперцій?
Та ж тепера електричний час!

Більше перцю в слово, більше перцю!

Більше прянощів і соли всмак!

... А поет їм скромно: більше серця?

... А вони: ото смішний дивак!

Коли, втікаючи од пильної роботи,
Сонетні лінії вирізуєш ти потай
І сам милуєшся, немов дитя, на них,—
Нехай тебе тоді ані докір, ні сміх
Не похитне в твоїй солодкій рівновазі.
Не для розбещених римуєш ти Аспазій
Та й не для хлопчиків, що тільки двічі-два
В їх може здержати безсила голова.
Є ж люди на землі—а то б не варто й
жити—

Що крізь щоденний труд уміють і любити,
І усміхатися, і мислити, й шукать...
Хай навіть двічі-два у них виходить п'ять,
Та з ними весело, і сором перед ними,
Коли у віршеві кульгають бідні рими.

Жовтень 1927 р.

Щодня в подвір'я наше заліта
Упертий дятел. Сяде на колоді—
І стук та й стук, що й переслухать годі.
Мурко вже закрадався до хвоста
І с'як, і так, неначе справжній злодій,—
Та де там! Раз—і знявся, й полетів,
Нуряючи над снігом синюватим...
Ех, Мурку, Мурку! Ще б чого схотів!
Адже не кожне родиться крилатим!

Вересень 1927 р.

Щодня в полі в наше життя
Учора в полі в наше життя
І ступає в полі в наше життя
Мирно нас зустрічає в полі
І ступає в полі в наше життя
Та де там! Раю—і знову в полі
Народна в полі в наше життя
Та Мирно Мирно! І в полі в наше життя
Адже не кожен народний вождь!

ВІДГОМІН

МОРСЬКИЙ ВІТЕР

Стефан Мальярме

Всі книги я читав, і плоть моя смутиться.
Втекти, втекти відсіль! О, як п'яніють птиці
Над білим шумом хвиль, в безкраїх небесах!
Ніщо: ні давній сад, що розцвіта в очах,
Ні погляд матері, закоханий і радий,
Ані пустинний блиск самотньої лампади,
Що пада на папір в вечірній тишині,
Не дасть ні радості, ні забуття мені.
У простір! Корабель гойдається й біліє!
Ще туга, випивши до дна жорстокі мрії,
Вбачає помахи далекої руки,—
І може щогли ці, високі і стрункі,
По морю плівучи назустріч буйній бурі,
Нахиляться до тих, що в даліні похмурій
Без щогли плавають, без тихих островів...
О, серце! Слухай спів одважних моряків!—

ІЗ ПІСЕНЬ ЄВИ

Шарль Ван-Лерберг

Дощ голубий
Легесенький, теплавий,
Ступив на квіти, на гриби,
На трави.

У самоцвітах він горить
Мій брат блакитноокий...
Дрозди, дзвенить,
В танець ідїть, сороки!
Нехай сміється кожен квіт,
Танцюйте, гнізда, серед віт,
Усьому, що з небес,—привіт!

Уста—суніці запашні—
До уст моїх він клонить
І тисячами рук торкає стан мені,
І сміх як перли ронить.

На квіти, що бринять вві сні,
До ночі од світанку
Він сипле краплі голосні,
І знов шумить у тишині
Од вечора до ранку.

А прийде сонце з піль нічних,
З далекої дороги,—
І витре золотом кіс буйних
Дощеві ноги.

* * *

Фет

В борні житейській згубивши надію,
Стомивши душу на герці нерівнім,
Так часом дивно я очі закрию
І прозріваю у захваті дивнім.

Як тьма осіння, де сполох погасне,
Буденний морок ще глибше чорніє,
І тільки в небі, мов заклик прекрасний,
Сіяють зір озолочені вії.

Огні безмежні такі зрозумілі,
Така прозора безодня струмиста,
Що вічність я бачу крізь роки і хвили
І сонце світів пізнаю променисте.

І нерухомо на розах багряних
Живий віттар світотвору димиться.
В його диму, як в творчих оманах,
Вся сила тремтить і вся вічність сниться.

) 66 (

І що в етері безоднім розлито,
Душа і тлін, вогні і проміння—
Тільки твій відблиск, о сонце світу,
І тільки сні перемінні й хвилині.

Крізь повів мрій підіймаюсь я димом,
І тану, й вію, й пливу мимоволі,
І все невлівиме стає мені зримим,
І легко жить, і втишаються болі.

) 67 (

В. Брюсов

Я вернувся на землю гарячу,
У туманах блукаю людських,
Опромінені погляди бачу,
Переспіваний слухаю сміх.

Та вчуваючи п'яні бенкети,
Серед снігу верстаючи путь,
Не забуду далекої Лети,
Де сумні асфоделі цвітуть.

І в земному, тутешньому світі,
До нежданого ставши лицем,
Бачу тіні далекі, облиті,
Оповиті примерклим огнем.

НА УЗБЕРЕЖЖІ

Андрі де Реньє

Лягай край мілизни—і піскової рині
У руки набери. Нехай поволі плине
Пісок між пальцями, од сонця золотий...
Ти очі в радості замисленій закрий
Під тихий плескіт хвиль, під небом незорим.
І от, коли пісок, обмитий вічним морем,
Крізь пальці витече—ти, не відкривши вій,
Помислиш, що й життя—пісок береговий,
Що леться, міниться, і нездоланно лине
До дальніх узбереж довічної країни.

ІЗ П'ЯТНАДЦЯТИ ПІСЕНЬ

Моріс Метерлінк

Тридцять літ ішла я, сестри,
Щоб його найти,
Тридцять літ шукала, сестри—
Не дійшла мети.

Тридцять літ блукала, сестри—
Стомлена, сама...
Скрізь він був, кохані сестри,
І ніде нема.

Час прийшов останній, сестри,
Обійміть, прийміть.
Умирає вечір, сестри,
І душа болить.

Вам шіснадцять літ, о сестри!
Посох мій візьміть
І його шукати, сестри,
В дальню даль ідіть.

) 70 (

НУДЬГА

Моріс Метерліяк

О, зграї білих пав, що зникли і розтали!
Я зграї пав пізнав, не знаючи—коли,
Я бачу: зграї пав щоденної печалі
Із довгих сонних трав байдуже поплили,
Лінивi зграї пав у тьмяний став упали,
Їх день заколихав не добрий і не злий,
Безкраї зграї пав, байдужих пав печалі,
Розтали в глибині безсоняшної мли.

) 71 (

ТЕСЕЙ ДО АРІЯДНИ

В. Брюсов

„Ти в поцілунках натомилася
І ніжно спиш на кораблі.
Земля, що снилася й судилася,
Синіє і росте в імлі.

„Йдучи холодною будовою
У тьмі поплутаних доріг,
Твоею ниткою шовковою
Дедалів ум я переміг.

„В борні мене обличчя милої
Ясніше вабило, ніж лавр,
Я бився з нелюдською силою,
І впав упертий Мінотавр.

„І серце, що самотно билосся,
Зазнало щастя на землі
В той час, коли з твоїм зустрілося
Вночі, на темнім кораблі.

„Та грізна доля не помилує.
Кохання—завжди убива...
Кладіте, друзі, тіло білее,
Де зеленіє мурава.

„Мій пал, від тебе зачарований,
Я нині в дар богам приніс.
Немов маяк, у злото кований,
Афінин променіє спис“.

І в незваженій жалобі
Темних, чорних парусів
По воді, немов по гробі,
Корабель сумний поплив.

Спитьсся, сниться Аріядні,
Дивна мрія вироста:
Бог в короні виноградній
Клонить пристрасні уста.

ПІСНЯ НЕВИННИХ

Поль Верлен

(Редакція перша: ямб)

Ми чисті, ми блакитноокі,
Ми кіс у кучері не в'єм,
Життя у нас—як любий спокій
Давно нечитаних поем.

Ідемо, сплівшись руками,
Всміхаючись одна одній,
І наче небо, що над нами,
Глибінь дівочих наших мрій.

Довірівшись лугам шовковим,
Ми біжимо і сиплем сміх
І на квітках пахучих ловим
Метеликів, як сон легких.

Пастуші брилики з соломи
Ховають свіжість наших лиць,

) 74 (

І одягами блищимо ми,
Мов крила білосніжних птиць.

Нехай галянтні кардинали
І смілий кавалер Фобляз
На слово радості й печалі
Жадають уловити нас,—

Даремно. Ми од них тікаєм,
Перебігаєм, як струмок—
І згубленим здається раєм
Їм шелест наших спідничок.

Невинність наша з них кепкує,
Дратує келехом вина,
Хоч іноді вже й нас хвилює
Надія люба і страшна,

Що серце б'ється в нас недаром,
Що не втекти од гультяїв,
Що упадемо ми під чаром
Їх ніжних, безсоромних слів.

(Друга редакція: хорей)

Кожна з нас—немов дитинка,
Сині очі нам дано,

) 75 (

Наші дні—немов сторінки
Книг, не читаних давно.

Ми сплітаємся руками,
Сміємось одна одній,
Голубіє небесами
Глибочінь дівочих мрій.

Лугом радісно-шовковим
Біжимо і сиплем сміх
І метеликів там ловим
Наче марево легких.

Прості брилики з соломи
Нашу свіжість бережуть,
Одягами блищимо ми,
Що як лілії цвітуть.

Кавалери, кардинали,
Рішельє і сам Фобляз
На принаду то печалі,
То утіхи ловлять нас,—

Та дарма. Ми утікаєм,
Одпливаєм, як струмок,
І насмішкувато граєм
Шелестінням спідничок.

З залищянь усіх кепкує
Наша молодість ясна,
Хоч не раз і нас хвилює
Гадка мила і страшна,

Що серця горять не даром,
Що в обійми гультяїв
Упадемо ми під чаром
Безсоромних, ніжних слів.

АЮДАГ

Із Міцкевічевих „Кримських сонетів“

Люблю дивитися з Ведмідь-гори тяжкої,
Як спінені вали, то чорні та грізні
Пливуть, лютуючи—то, мов сніги ясні,
Горять і міняться весельчастою грою.

Прийдуть, розсиплються звитяжною
юрбою,—
Сказав би: гурт китів заліг на мілизні,—
І знов одкотяться, коралі багряні
Та мушлі з перлами лишивши за собою.

Твоя подоба це, поете молодий!
Так часом пристрасти шалений буревій
Тебе, здавалось би, злама в буйнім
розгоні,—

Та лютні взявся ти,—і вихор враз одбіг,
Пісні залишивши, що пам'ять людська
з них
Вінок безсмертності сплете тобі на скроні.

6-го жовтня 1928 р.

Сад серед пустелі

Я пам'ятник собі поставив	7
Не надивився	8
Цілий день не втихала робота	9
Так, ми пролог	10
Пробіг автомобіль	12
Епоху, де б душею відпочить	13
Старовинний город	14
Біжать отари	15
Із абетки	16
Не пробуй з ковалем	17
Принц данський	18
Піднялися крила	20
Волохатий, фіолетовий	21
Гроза надходить	22
Струмистий чорний шовк	24
Вечір напровесні	25
Мені здається	26
Всім пахощам Аравії	27

Далекі береги

Кінь	31
Посуха	37
Дон Жуан	40

Початок легенди	42
Пролог до старовинної драми	43
Глава з поеми „Сашко“	47

Шорсткі слова

Суворих слів	53
Десть мідний марш	54
Більше перцю в слово	55
Поетові	56
Сатирикові	57
Коли, втікаючи од пильної роботи	58
Щодня в подвітр'я наше заліта	59

Відгомін

Морський вітер	63
Із пісень Єви	64
В борні житейській	66
Я вернувся на землю гарачу	68
На узбережжі	69
Із п'ятнадцяти пісень	70
Нудьга	71
Тесей до Аріядни	72
Пісня невинних	74
Аюдаг	78

ХАРКІВСЬКИЙ
 літературний музей
 Вст. № 11 789 Ів. № 115-4884

Вст 1085

Ціна 1 крб. (Р)

Папка 20 коп.

ХАРКІВСЬКИЙ
літературний музей
Вст. № 11789 № 15-4884